

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 17.10.2007
KOM(2007) 601 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl naujos Bendrijos strategijos, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruotai
ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti**

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl naujos Bendrijos strategijos, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruotai
ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti**

Neteisėta, nedeklaruota ir nereglamentuojama žvejyba (toliau – NNN žvejyba) visame pasaulyje kelia didelę grėsmę tausiam jūrų išteklių valdymui.

Neseniai apskaičiuota, kad pasaulinė NNN žvejybos produktų apyvarta yra didesnė kaip 10 mlrd. eurų. Pagal vertę NNN žvejybos verslas yra antras didžiausias žuvies produktų tiekėjas pasaulyje po Kinijos.

NNN žvejybos problema aktuali visame pasaulyje. Ją sprendžiant, ES raginama imtis vadovaujančio vaidmens. ES priklauso vienas iš didžiausių žvejybos laivynų, ji yra trečia pagal sugaunamą žuvų kiekį, o jos žuvininkystės produktų rinka ir importo apimtys – didžiausios pasaulyje. Konservatyviais skaičiavimais kasmet į ES įvežama neteisėtos žvejybos produktų už 1,1 mlrd. eurų.

Nuostoliai toli gražu ne vien ekonominiai. Daugeliu atveju NNN žvejyba sukelia ir didelių ekologinių nuostolių. 75 % pasaulio žuvų išteklių jau naudojami maksimaliai arba pereikvojami *teisėtos* žvejybos, o NNN žvejyba yra nematoma jėga, grasinanti dar labiau pabloginti šią susirūpinimą keliančią padėtį. Tarptautinei bendrijai išsipareigojus apsaugoti pažeidžiamas jūrų ekosistemas nuo žalingos žvejybos praktikos, joms grėsmę kelia dar ir NNN žvejyba.

Tarptautiniu lygmeniu plačiai sutariama, kad būtina imtis ryžtingų kovos su NNN žvejyba veiksmų. Šia poziciją pirmiausia išreiškė MŽŪO, JT Generalinė asamblėja ir EBPO. ES jau seniai kovoja su NNN žvejyba ir savo valstybėse narėse, ir tarptautiniu lygmeniu. Šis išsipareigojimas buvo įtrauktas į 2002 m. Europos Sąjungos NNN žvejybos panaikinimo veiksmų planą¹.

Komisija įsitikinusi, kad atėjo laikas su NNN žvejyba kovoti nauju lygmeniu. Geriausias šio pelningo verslo sustabdymo būdas – panaikinti nusikaltimo paskatą, t. y. pasiekti, kad būtų be galo sunku, o gal net neįmanoma, pelningai parduoti NNN žvejybos produktus.

Naujo postūmio ES kovoje su NNN žvejyba būtinybę neseniai pabrėžė Europos Parlamentas².

Šiame komunikate aprašomos pagrindinės NNN žvejybos reiškinių ypatybės, apibrėžiami esminiai naujos strategijos, kuria siekiama užtikrinti, kad ateityje žvejybos nusikaltimai nebeduotų pelno, aspektai.

¹ Europos Komisijos komunikatas dėl Bendrijos neteisėtos, nedeklaruotos ir nereglamentuojamos žvejybos panaikinimo veiksmų plano - KOM(2002) 180, 2002 5 28 ir 2002 m. birželio 7 d. Tarybos išvados.

² Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos Sąjungos kovos su nelegalia, nedeklaruojama ir nereguliuojama žvejyba veiksmų plano įgyvendinimo, priimta 2007 m. vasario 15 d. (2006/2225(INI)).

Ši iniciatyva, kaip ir Europos jūrų strategija, pagrįsta tausaus vandenynų išteklių naudojimo integruotuoju principu, kuris taip pat turėtų būti laikomas žingsniu pirmyn siekiant integruotos Europos Sąjungos jūrų politikos, apibrėžtos 2007 m. spalio 10 d. Komisijos paskelbtame komunikate (KOM(2007) 575 – Mėlynoji knyga).

1. NNN ŽVEJYBOS ES YPATYBĖS IR MASTAS

1.1. Apimtis

Vienintelė NNN žvejybos apibrėžtis, dėl kurios sutarta tarptautiniu mastu, yra pateikta MŽŪO veiksmų plane dėl NNN žvejybos. Atsižvelgdama į šią apibrėžtį ir siekdama aiškumo, Komisija mano, kad Europos Sąjungos NNN žvejybos prevencijos, atgrasymo nuo jos ir jos panaikinimo politikos sričiai turėtų priklausyti:

- nacionalinių ir tarptautinių vandenų žuvininkystės išteklių valdymo ir išsaugojimo taisyklių pažeidimai;
- žvejybos veikla regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos reguliuojamuose atviros jūros rajonuose, jei šią veiklą nesilaikydamas šios organizacijos nustatytų taisyklių vykdo niekur neregistruotas arba RŽVO nepriklausančioje Šalyje registruotas laivas;
- žvejybos veikla, vykdoma jokios RŽVO nereguluojamuose atviros jūros rajonuose ir nesuderinama su valstybės pagal tarptautinę teisę priimtais žuvininkystės išteklių išsaugojimo įsipareigojimais.

Taigi ES kovos su NNN žvejyba politika taikoma ir ES vandenyse, ir už jų ribų vykdomai žvejybos veiklai. Šia politika pirmiausia turėtų būti siekiama atgrasyti nuo daugiausiai žalos sukeliančių pažeidimų ir bausti už juos.

1.2. NNN žvejybos poveikis

Būtinybę sustiprinti ES veiksmus tiesiogiai pagrindžia daugialypis žalingas NNN žvejybos poveikis.

1.2.1. Žala aplinkai

Akivaizdžiausias NNN žvejybos pasekmės – tai dažnai pražūtinga žala biologinei jūrų įvairovei.

- NNN žvejyba yra vykdoma visuose vandenynuose ir labai kenkia jų **išteklių tvarumui**. Taip yra todėl, kad dėl nedeklaruotų arba neteisingai deklaruotų sugautų kiekių padidėja išteklių poreikio. Išteklių tvarumui kyla grėsmė ir tuomet, kai nepaisant mažiausio leidžiamo žuvų dydžio taisyklių žvejojami žuvų jaunikliai arba kai žvejybos veikla vykdoma laikotarpiais, kuriais paprastai draudžiama žvejoti, arba rajonuose, kuriuose paprastai draudžiama žvejoti, nes tada kyla pavojus atitinkamų išteklių atsinaujinimui. Visos šios pasekmės būna dar blogesnės, jei žvejojami išteklių jau nebėra biologiškai saugaus dydžio.

- NNN žvejybos poveikis aplinkai toli gražu neapsiriboja vien tiesiogine žala žuvų ištekliams. Ši praktika taip pat kelia didelį pavojų **jūrų buveinėms**. Pirmiausia taikant draudžiamus žvejybos būdus kaip priegauda gali būti sugauta daug nepageidaujamų rūšių žuvų, kurios paskui išmetamos į jūrą. Tokią priegaudą gali sudaryti ne tik žuvų, bet ir kitos rūšys, kaip antai jūrų paukščiai arba vėžliai, kurių didžioji dauguma nebeišgyvens. Žvejyba saugomuose rajonuose taip pat gali tiesiogiai sukelti nepataisomos žalos pažeidžiamoms jūrų buveinėms, pavyzdžiui, koralų rifams.

1.2.2. Socialinės ekonominės pasekmės

NNN žvejyba kenkia ne tik jūrų aplinkai. Šis verslas pasisavina dalį bendrųjų žuvininkystės išteklių, todėl įstatymų besilaikantys žvejai patiria didelių nuostolių. Be abejo, sunku tiksliai apskaičiuoti visą bet kokios neteisėtos veiklos apimtį, tačiau įvertinta, kad visame pasaulyje NNN žvejybos vertė siekia 10 mlrd. eurų. Palyginimui galima nurodyti, kad ES laivyno iškrautų žuvų vertė 2004 m. buvo 6,8 mlrd. eurų.

- ES žvejybos sektorius patiria įnirtingą konkurenciją NNN žvejybos subjektų, kurie žvejojami tuose pačiuose žvejybos rajonuose arba tų pačių rūšių žuvis toms pačioms galutinėms rinkoms (pvz., menkes, ešerius, durklažuves, nototeninius, tunus), visai nepaiso įpareigojimų, kurių laikosi teisėti subjektai. Todėl teisėtai veiklą vykdytys ES žvejai susiduria su nesąžininga NNN žvejybos subjektų praktika, o ES pramonė visų pirma praranda dalį rinkos. Ši problema dar labiau paaštrėjo per pastaruosius kelerius metus, nes žuvininkystės sektorius tampa vis labiau globalizuotas, todėl padidėjo žuvininkystės produktų, kurių teisėtumą sunku nustatyti, prekybos srutai.
- NNN žvejyba turi didžiulės įtakos ir **besivystančių šalių pakrančių bendruomenėms**, kuriose žuvų ištekliai gali būti būtini maisto tiekimo saugumui užtikrinti ir skurdui mažinti. Besivystančioms pakrančių šalims neretai trūksta priemonių ir gebėjimų, kad galėtų tinkamai valdyti ir kontroliuoti jų jurisdikcijai priklausančius jūrų vandenį. Nesąžiningi neteisėtai veikiantys subjektai naudojami šiais trūkumais ir vykdo žvejybos veiklą be pakrančių valstybių leidimų, grobystdami vietos žvejams gyvybiškai svarbius išteklius. Ši problema ypač opi į pietus nuo Sacharos esančioje Afrikos dalyje; spėjama, kad čia dėl NNN žvejybos patiriama net 800 mln. eurų nuostolių per metus.
- Be to, kai kurios neteisėta žvejyba užsiimančios įmonės, taip pat ir ES subjektai, naudoja standartų neatitinkančius laivus, plaukiojančius su tų valstybių vėliavomis, kurios taiko labai žemus socialinės apsaugos standartus arba visai jų netaiko. Todėl šių laivų įgulų **darbo ir gyvenimo sąlygos yra neleistinai blogos**. Tai savo ruožtu trukdo tarptautiniu mastu gerinti žvejų socialinės apsaugos standartus, numatytus Tarptautinės darbo organizacijos (ILO) 2007 m. birželio mėn. priimtoje konsoliduotoje darbo žvejybos sektoriuje konvencijoje.

1.2.3. NNN žvejyba trukdo siekti geresnio vandenynų valdymo

Nestabdoma neteisėta praktika mažina bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių pagrįstumą ES žvejų akyse.

Taigi NNN žvejyba kelia didelę grėsmę ne tik bendriesiems mūsų vandenynų ištekliams, bet ir visoms pastangoms pagerinti jų valdymo tvarką. Taip ji kelia pavojų Bendrijos politikos, kuria siekiama užtikrinti tausų išteklių valdymą ES vandenyse ir už jų ribų, pamatams.

1.3. NNN žvejybą skatinantys veiksniai

Toliau trumpai aprašyti pagrindiniai tolesnę NNN žvejybą skatinantys veiksniai.

1.3.1. NNN žvejybos veikla tebėra pelninga

Kol NNN žvejybos veikla yra pelninga ją vykdantiems subjektams, tol išlieka paskata ją verstis.

- NNN žvejybos veikla užsiimančių subjektų **veiklos išlaidos yra mažos, o pelnas didelis**. Neteisėta žvejyba užsiimančių įmonių veiklos išlaidos paprastai yra mažesnės nei vidutinių teisėtai veikiančių žvejybos įmonių. Laivų, kurie vykdo NNN žvejybą prisidengdami lengvatinės prekybos bendrove arba yra registruoti atitinkamų reikalavimų netaikančioje valstybėje, socialinių įmokų ir mokesčių išlaidos gali būti sumažintos iki minimumo arba jų gali visai nebūti. Mažiau išlaidų patiriama ir nesilaikant žuvininkystės taisyklių bei parduodant sugautas žuvis neoficialioje rinkoje. NNN žvejybos veiklos išlaidos mažos, o tikėtinas pelnas paprastai didelis – taip yra pirmiausia todėl, kad neteisėti subjektai dažniausiai žvejoja vertingų rūšių žuvis, kurių rinkos kaina didesnė, pvz., nototeninius dančius, paprastuosius tunus arba atlantines menkes.
- Neteisėtą žvejybos veiklą skatina ir tai, kad kai kuriuos išteklius žvejoja **daugiau žvejybos laivų nei skirta jų žvejybos galimybių** – kai kurie laivai viršys jiems leistinas sugaunamų kiekių ribas, kad galėtų palaikyti pelningam jų verslui būtiną sugaunamų kiekių lygį.

Žuvininkystės produktų suvartojimas pasaulyje nuolat didėja, todėl paskatos tiekti į galutines rinkas neteisėtus žuvininkystės produktus išliks didelė tol, kol subjektai iš tokios veiklos galės gauti pelno.

1.3.2. NNN žvejybos subjektai gali vykdyti savo veiklą be didesnių kliūčių

NNN žvejybos praktika tebetęsiama didele dalimi dar ir todėl, kad neteisėtiems subjektams lengva organizuoti visą neteisėto tiekimo grandinę, jų praktika nevaržoma nei jokių įsipareigojimų, nei veiklos ribojimų.

– **NNN žvejybos subjektai pirmiausia pasinaudoja tam tikrų valstybių registracijos sistemos teikiamais privalumais.**

Daug žvejybos laivų, pirmiausia veikiančių ne ES vandenyse, yra įregistruoti atvirus registrus turinčiose valstybėse ir (arba) valstybėse, kurios nenori arba negali tinkamai kontroliuoti savo žvejybos laivų ir užtikrinti, kad jie laikytųsi išsaugojimo ir valdymo reikalavimų. Įregistruoti laivą tokiose valstybėse dažniausiai yra labai paprasta ir nebrangu. Tai skatina laivus dažnai keisti registravimo valstybę: jie išnaudoja nereikliausias įvairių valstybių sistemas, o inspekcijos ir kontrolės tarnyboms daug sunkiau juos susekti. Pagal jūrų teisę už laivo veiklos kontrolę pirmiausia atsako vėliavos valstybė. Neteisėti subjektai sąmoningai registruoja laivus valstybėse, kurios nėra pajėgios arba nenori tokios kontrolės vykdyti. Tiek uostų valstybės, tiek žvejybos produktų rinkos valstybės turi priemonių, kuriomis galima smarkiai sumažinti minėtų lanksčių sistemų siūlomus privalumus, tačiau iki šiol šios priemonės nebuvo pakankamai panaudotos. Todėl dauguma laivų, kurių veikla pripažinta neteisėta, nedeklaruota ir neregamentuojama įvairiose pasaulio dalyse, ir toliau lieka įregistruoti valstybėse, kurios laikomos nepajėgomis tinkamai kontroliuoti savo žvejybos laivyno.

- Šios problemos dar labiau paaštrėja dėl nepakankamo valstybių ir tarptautinių įstaigų, atsakingų už žvejybos ir su ja susijusios veiklos stebėjimą, kontrolę ir priežiūrą, bendradarbiavimo tarptautiniu ir ES lygmenimis.
- NNN žvejybos subjektai paprastai vykdo žvejybos veiklą tose žvejybos vietose, kuriose ją sunku kontroliuoti, pavyzdžiui, toli atviroje jūroje, arba kuriose kompetentingos valdžios institucijos nėra pajėgios jų atgrasyti nuo tokios veiklos, pirmiausia besivystančių šalių jūrų vandenyse.
- NNN žvejyba yra iš esmės tarptautinė veikla. Tarptautinė prekyba žuvininkystės produktais smarkiai padidėjo kartu su ekonomine globalizacija ir neteisėtiems subjektams atsirado daug naujų galimybių pasipelninti. Siekiant nuslėpti, kad žuvis sugautos neteisėtai, jų kelias iki galutinės rinkos dažnai painus: jos perkraunamos jūroje, iškraunamos palankesnių sąlygų uostuose ir perdirbamos šalyje, kuri nėra nei vėliavos, nei rinkos valstybė. Kai kuriais atvejais šią veiklą dėl jos sudėtingumo, apimties ir vykdymo būdų galima pagrįstai priskirti prie tarpvalstybinio organizuoto nusikalstamumo.
- Be to, tikimybė, kad neteisėti subjektai bus nubausti, yra maža, o faktinės sankcijos, kurios gali būti pritaikytos, – ekonomiškai nereikšmingos, todėl tai negali pakankamai veiksmingai atgrasyti užsiimti NNN žvejyba. Šios sankcijos laikomos nedidele veiklos išlaidų dalimi.
- Siekiant tinkamai susekti ir ištirti NNN žvejybos veiklą, itin svarbu bendradarbiauti visais lygmenimis – tarptautiniu, regioniniu, ES ir nacionaliniu. Nepaisant tam tikros pažangos, už įvairius jūrų ir sienų kontrolės aspektus atsakingos tarnybos tebėra susiskaidžiusios, ir kadangi jos neturi pakankamų įrodymų rinkimo ir tarpusavio informacijos mainų priemonių, nėra įdiegta ir jokių veiksmingų NNN žvejybos subjektų atgrasymo nuo neteisėtos veiklos sistemų.
- **Neteisėtai ES vandenyse veikiančys subjektai, siekdami plėtoti savo veiklą, naudojami ir valstybių narių kontrolės, inspekcijos bei vykdymo užtikrinimo sistemų trūkumais.**

Bendrijoje tai pat nemažai kai kurių išteklių žuvų produktų sugaunama nesilaikant Bendrijos taisyklių ir parduodama neoficialiose ES rinkose (vadinamųjų „juodųjų žuvų“), pvz., nustatyta, kad 35–45 % Baltijos jūroje sugautų menkių iškraunama jų nedeklaravus.

2. NAUJOS EUROPOS SĄJUNGOS STRATEGIJOS, KURIA SIEKIAMA UŽKIRSTI KELIĄ NETEISĖTAI, NEDEKLARUOTAI IR NEREGLAMENTUOJAMAI ŽVEJYBAI, ATGRASYTI NUO JOS IR JĄ PANAIKINTI, PASIŪLYMAS

Laikydamosi savo tarptautinių įsipareigojimų ir bendro tikslo gerinti valdymą ir vengti gamtinių išteklių pereinimo (kaip nustatyta 2006 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos priimtoje ES tvaraus vystymosi strategijoje), ES prisiėmė ypatingą atsakomybę – vadovauti tarptautinėms kovoms su NNN žvejyba pastangoms.

Kelerius pastaruosius metus Europos Sąjunga labai aktyviai ES, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis skatino įgyvendinti didelio užmojo NNN žvejybos prevencijos, atgrasymo nuo jos ir jos panaikinimo politiką.

Nors padaryta didelė pažanga, ypač RŽVO lygmeniu, nėra abejonių, kad NNN žvejybos veikla dar toli gražu nepanaikinta. Komisija mano, kad ES turi imtis skubių ir griežtų veiksmų, nes, nepaisant ES ir tarptautinių pastangų, ši praktika ir jos didžiulės ekologinės ir socialinės ekonominės pasekmės dar nepanaikintos.

ES kovos su NNN žvejyba politikos varomoji jėga praeityje buvo neišvengiama būtinybė parengti tarptautines taisykles ir įsteigti bei sustiprinti už jų įgyvendinimą atsakingas regionines įstaigas. Iš esmės didžiausias dėmesys buvo skiriamas jūroje vykdomos veiklos stebėjimui, kontroliavimui ir priežiūrai ir NNN žvejybos subjektų nustatymui. Komisija mano, kad dabar atėjo laikas šią sistemą išplėsti visai tiekimo grandinei ir padaryti ją veiksmingesnę daugiausia dėmesio skiriant geresnio taisyklių vykdymo užtikrinimui ir tikrai atgrasančioms sankcijoms.

Pagrindiniai ES kovos su NNN žvejyba politikos uždaviniai:

- Kaip nustatyti iš trečiųjų šalių į ES rinką importuojamus NNN žvejybos produktus, užkirsti kelią jų importui ir nubausti importuotojus?
- Kaip įgyvendinti veiksmingesnes priemones, kurios padėtų nustatyti ir nubausti laivus ir valstybes, užsiimančius NNN žvejybos veikla atviroje jūroje arba besivystančių šalių vandenyse, arba ją remiančius?
- Kaip užtikrinti, kad EB subjektai geriau laikytųsi bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių ir (arba) jų būtų geriau laikomasi EB vandenyse?

Šie trys uždaviniai gali būti laikomi trimis pagrindinėmis NNN žvejybos Europos Sąjungai keliamomis problemomis, ir joms spręsti reikia sukurti tinkamą strategiją.

Komisijos siūloma strategija siekiama apimti visą su NNN žvejybos praktika susijusią žvejybos ir kitokią veiklą (žuvų gaudymą, perkrovimą, perdirbimą, iškrovimą, pardavimą ir kt.) ir spręsti šios veiklos keliamas problemas ES, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis. Ši strategija bus paremta pažangiausiomis tarptautiniu ir regioniniu lygmeniu įgyvendintomis priemonėmis, kurios bus ir toliau plėtojamos, bei taip pat bus siekiama imtis vienašalių ES veiksmų tais atvejais, kai daugiašalės iniciatyvos dar negalės duoti patenkinamų rezultatų.

Pagrindiniai Komisijos remiamos naujos kovos su NNN žvejyba strategijos aspektai pateikiami toliau³. Kai kurios Komisijos remiamos priemonės turės būti paremtos reguliavimo priemone, todėl jos įtrauktos į Tarybos reglamento pasiūlymą⁴, kurį Komisija priėmė kartu su šiuo komunikatu. Kitomis priemonėmis siekiama orientuoti būsimą ES politiką tarptautinėje arenoje arba jai bendradarbiaujant su partneriais, todėl jos nėra reguliuojamojo pobūdžio.

³ Šią strategiją pagrindžiančių pasiūlymų išsamesnis aprašymas ir 2002 m. Bendrijos veiksmų peržiūra pateikiami Komisijos tarnybų darbiname dokumente, priimtame kartu su šiuo komunikatu.

⁴ Tarybos reglamento, nustatančio neteisėtos, nedeklaruotos ir neregamentuojamos žvejybos prevencijos, atgrasymo nuo jos ir jos panaikinimo Bendrijos sistemą, pasiūlymas – KOM(2007) 602, 2007 10 17.

2.1. Integruoti prekybos aspektą į ES kovos su NNN žvejyba veikslių sistemą

Atsižvelgiant į sudėtingą tarpvalstybinį NNN žvejybos reiškinio pobūdį, būtina priimti integruotu principu pagrįstą strategiją, kuri būtų taikoma šiai veiklai visoje tiekimo grandinėje – nuo žuvų sugavimo iki galutinio vartotojo. Pagrindinis dabartinės ES sistemos trūkumas – būtent tai, kad ji nepakankamai visapusiška. Nepaisant to, kad ES žuvininkystės produktų rinka yra didžiausia pasaulyje ir ES yra pagrindinė šių produktų importuotoja (2005 m. į ES importuota žuvininkystės produktų už beveik 14 mlrd. eurų), su NNN žvejybos problema susijusiam rinkos aspektui dėmesio beveik neskiriama. Ypač didelis ES sistemos trūkumas yra užtikrinti, kad iš trečiųjų šalių į ES importuojami produktai būtų sugauti pagal atitinkamas valdymo ir išsaugojimo taisykles. Dėl šios priežasties manoma, kad kasmet į ES importuojama apie 500 000 t neteisėtų žuvininkystės produktų, kurių vertė – 1,1 mlrd. eurų; gali būti, kad šie skaičiai dar didesni.

ES privalo skubiai ištaisyti šiuos sistemos trūkumus. Tam reikia peržiūrėti dabartinę sistemą ir įtraukti svarbius ES strategijos, pagal kurią kontroliuojamas į jos teritoriją importuotinių žuvininkystės produktų teisėtumas ir trečiųjų šalių laivų galimybės įplaukti į ES žvejybos uostus, pakeitimus. Pasiūlytos priemonės turėtų padėti veiksmingai užkirsti kelią neteisėtiems žuvininkystės produktams ir laivams patekti į ES ir taip sumažinti ekonomines paskatas NNN žvejybos subjektams neteisėtai sugauti žuvininkystės produktus ir jais prekiauti.

Komisijos siūlomos priemonės:

- Įdiegti naują sistemą, pagal kurią būtų reguliuojamas trečiųjų šalių žvejybos laivų ir importuojamų žuvininkystės produktų pateikimas į Bendrijos teritoriją. Pagrindiniu šios sistemos principu turėtų būti leisti įvežti į Bendriją tik tuos žvejybos produktus, kurių teisėtumą patvirtina atitinkama vėliavos valstybė.

2.2. Rasti veiksmingesnių būdų įtikinti vėliavos valstybes, kurios nenori arba negali tinkamai kontroliuoti savo žvejybos laivų, užtikrinti, kad būtų laikomasi taisyklių

Siekdama spręsti itin lanksčias laivų įregistravimo sąlygas siūlančių valstybių klausimą žuvininkystės sektoriuje, ES ėmėsi daugiašalių iniciatyvų arba rėmė tokias iniciatyvas. Komisija pripažįsta šių iniciatyvų svarbą, tačiau mano, kad jos toli gražu nepadėjo veiksmingai išspręsti problemos.

Regioninės ir tarptautinės institucijos yra nepajėgios imtis veiksmingų priemonių prieš valstybes, kurios nesilaiko pagal tarptautinę teisę nustatytų pareigų imtis tinkamų kovos su NNN žvejyba veikslių, ir ypač prieš tas valstybes, kurios siūlo itin lanksčias laivų registravimo sąlygas, ir Komisija mano, kad ši dabartinė padėtis yra nepriimtina. Net jei daugiašalių veikslių šioje srityje trūksta, ES privalo vykdyti savo pačios kovos su NNN žvejyba įsipareigojimus ir imtis visų jos manymu būtinų iniciatyvų. ES turėti nustatyti savo pačios skaidrią ir sąžiningą sistemą, pagal kurią galėtų nustatyti, kurios valstybės nesilaiko tarptautinės teisinės tvarkos ir taip padidina NNN žvejybos praktikos galimybes, ir taikyti tinkamas priemones, kurios padėtų paskatinti tas valstybes užtikrinti, kad jų laivai laikytųsi valdymo ir išsaugojimo taisyklių.

Komisijos siūlomos priemonės:

- Įpareigoti Bendriją veikti remiantis vienašališkumo principu, kad ji galėtų nustatyti, kurios valstybės siūlo palankias laivų įregistravimo sąlygas ir kurie laivai užsiima NNN žvejyba, sudaryti juoduosius jų sąrašus ir taikyti jiems prekybos ribojimo priemones.

2.3. Užtikrinti, kad ES laivai ir subjektai geriau laikytųsi tarptautinių ir ES standartų ir kad apskritai Bendrijos vandenyse jų būtų geriau laikomasi

Tarptautiniu lygmeniu ES bus laikoma patikima kovos su NNN žvejyba dalyve tik tuo atveju, jei ji galės įrodyti, kad tinkamai kovoja su savo vandenyse ir plačiau su savo laivų bei subjektų neteisėtai vykdoma žvejyba. Iš daug tyrimų matyti, kad dabartinių bendrosios žuvininkystės politikos nuostatų vykdymas toli gražu neužtikrinamas patenkinamai. Taip pat manoma, kad ES subjektai sudaro nemažą subjektų, savo žvejybos laivus registruojančių reikalavimų netaikančiose valstybėse, dalį. Šis trūkumas turėtų būti kuo skubiau pašalintas.

Jau dabartinėje ES sistemoje numatytos išsamios žuvininkystės kontrolės, inspekcijos ir reikalavimų vykdymo užtikrinimo taisyklės. Įgyvendinti šias nuostatas yra valstybių narių kompetencija. Todėl pirmasis žingsnis siekiant geresnio Bendrijos teisės laikymosi – pagerinti valstybių narių kovos su neteisėta žvejyba jų vandenyse arba kovos su jų laivų ir piliečių ne ES vandenyse vykdoma neteisėta žvejyba veiksmus.

Be to, reikėtų sustiprinti dabartinę sistemą siekianti ištaisyti visus trūkumus, kuriais galėtų pasinaudoti neteisėti subjektai. Šiuo tikslu Komisija ketina 2008 m. pasiūlyti supaprastinti ir atnaujinti ES kontrolės, inspekcijos ir reikalavimų vykdymo užtikrinimo sistemą.

Tačiau Komisija taip pat mano, kad dideli sistemos trūkumai, kurie skatina tęsti NNN žvejybą, yra už šiurkščius žuvininkystės teisės pažeidimus taikomos per mažos baudmės ir didelis ES piliečių, užsiimančių neteisėta žvejyba ne ES vandenyse arba ją remiančių, nebaudžiamumas. ES turi imtis skubių veiksmų šiems trūkumams ištaisyti.

Komisijos siūlomos priemonės:

- Išnaudoti visas turimas priemones, siekiant paskatinti valstybes nares ir Bendrijos piliečius užtikrinti tinkamą dabartinės BŽP sistemos įgyvendinimą;
- Užtikrinti, kad aukščiausios ES lygmens sankcijos labiau atitiktų šiurkščius BŽP taisyklių pažeidimus;
- Imtis griežtesnių kontrolės ir vykdymo užtikrinimo priemonių prieš Bendrijos piliečius, užsiimančius NNN žvejyba ne Bendrijos vandenyse.

2.4. Geriau bendradarbiauti tiriant NNN žvejybos veiklą

Kaip nurodyta 1.3 skirsnyje, siekiant veiksmingiau tirti NNN žvejybos veiklą reikia, kad įvairios už jūrų ir sienų kontrolę atsakingos tarnybos glaudžiai bendradarbiautų ir nuolat keistųsi informacija, taip pat reikia sukurti naujas atgrasymo nuo neteisėtos veiklos priemones. Komisija nori sustiprinti su tuo susijusius ES politikos ir praktikos aspektus.

Bendrijos žuvininkystės kontrolės agentūrai⁵ (BŽKA) teks pagrindinis vaidmuo:

- pačioje Europos Sąjungoje: ji rinks ir skleis informaciją, koordinuos nacionalinių kontrolės institucijų, Komisijos ir kitų agentūrų veiklą;
- tarpininkaujant tarp ES ir trečiųjų šalių: ji skatins geriau bendradarbiauti tarptautiniu lygmeniu ir pagerinti kontrolės institucijų veiklos stebėjimo, kontrolės ir priežiūros pajėgumus sekant tarpvalstybinę NNN žvejybos veiklą.

Komisijos siūlomos priemonės:

- Tarptautiniu lygmeniu Komisija siūlo, kad ES svariai paremtų dedamas daugiašales pastangas, ypač MŽŪO, sudaryti visuotinį žvejybos laivų registrą, sukurti tarptautinį stebėjimo, kontrolės ir priežiūros veiklos tinklą ir skatinti abipusį bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis kovojant su NNN žvejyba.
- Bendrijos lygmeniu BŽKA turėtų padėti pagerinti valstybių narių kontrolės institucijų veiklos koordinavimą, taip pat veiklos jų viduje koordinavimą.

2.5. Sustiprinti ES kovos su NNN žvejyba politiką, taikomą atviroje jūroje ir santykiuose su besivystančiomis valstybėmis

Komisija mano, kad tinkamiausia praktinių kovos su NNN žvejyba atviroje jūroje veiksmų imtis regioniniu lygmeniu. Todėl Komisija ketina pasiūlyti ES sustiprinti savo NNN žvejybos prevencijos, atgrasymo nuo jos ir jos panaikinimo politiką regioninėse žuvininkystės valdymo organizacijose.

Bene labiausiai nuo NNN žvejybos veiklos nukenčia besivystančios pakrančių valstybės. Santykių su šiomis valstybėmis politikoje ES daugiausia dėmesio skiria kovai su NNN žvejyba. Pirmiausia ES padeda stiprinti jų pajėgumus geriau valdyti ir stebėti žvejybos veiklą. Ši politika turi būti patvirtinta ir sustiprinta dvišaliais ES ir šių šalių santykiais sudarant žuvininkystės partnerystės susitarimus ir palaikant dialogą ES plėtros politikos srityje. Įgyvendinant Bendrijos NNN žvejybos prevencijos, atgrasymo nuo jos ir jos panaikinimo sistemą, turi būti imamasi ir veiksmų bei iniciatyvų, padėsiančių pagerinti besivystančių valstybių pajėgumus ir priemones sukurti siūlomą sertifikavimo sistemą ir pagerinti žvejybos veiklos valdymą ir stebėjimą. Šio tikslo reikėtų siekti ir regioniniu lygmeniu, kartu su pakrančių valstybėmis ir regioninėmis organizacijomis parengiant *ad hoc* schemas, panašias į 2007 m. sausio mėn. sutartą Regioninį žuvininkystės priežiūros Pietvakarių Indijos vandenyne planą. Komisija ketina siūlyti skirti finansinį įnašą, kuris labai padės pakrančių besivystančioms valstybėms vykdyti Bendrijos sertifikavimo sistemos reikalavimus, taikomus į ES importuojamiems žuvininkystės produktams. Komisija toliau vertins su NNN žvejyba susijusio reguliavimo poveikį besivystančioms valstybėms ir papildomų priemonių būtinybę. ES besivystančiose valstybėse pirmiausia vykdys mokymo programas, skirtas užtikrinti, kad ši sertifikavimo sistema būtų sklandžiai pritaikyta ir netrukdytų teisėtai sugautų žuvininkystės produktų prekybai.

⁵ Žr. 2005 m. balandžio 26 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 768/2005 įsteigiantį Bendrijos žuvininkystės kontrolės agentūrą ir iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 2847/93, nustatantį bendros žuvininkystės politikos kontrolės sistemą.

Komisijos siūlomos priemonės:

- Sustiprinti, labiau pritaikyti praktiškai naudoti ir išplėsti kovos su NNN žvejyba priemones trylikoje RŽVO, kurių nare yra Bendrija, ir skatinti šių organizacijų tarpusavio koordinavimą;
- Patvirtinti ir sustiprinti finansinę Bendrijos paramą besivystančioms pakrančių valstybėms siekiant pagerinti jų vandenyse ir jų laivų vykdomos žvejybos veiklos valdymą ir kontrolę; toliau įvertinti su NNN žvejyba susijusio reguliavimo poveikį besivystančioms šalims ir papildomų priemonių būtinybę bei susijusias išlaidas;
- Siekti, kad kuo daugiau šalių ir kuo greičiau ratifikuotų konsoliduotą TDO darbo žvejybos sektoriuje konvenciją ir su žvejybos laivų saugumu susijusias tarptautines konvencijas, be kita ko apsvarstant galimybę įtraukti šias konvencijas į Bendrijos teisę.

Šiuo komunikatu remiamą naują ES kovos su NNN žvejyba strategiją Komisija ketina pristatyti Europos Parlamentui ir valstybėms narėms ir paragins jas pritarti jai.